

De arbeidsmarkt-effectrapportage

Bij grote planologische projecten is een milieu-effectrapportage voorgeschreven en wetgevingsprojecten worden aan een dereguleringsstoets onderworpen. Het verbaast me dan dat bij ingrijpende onderwijsplannen geen arbeidsmarkt-effectrapportage vereist is. Ik denk met name aan de vraag: welke gevolgen hebben de voorgenomen maatregelen voor de arbeidsparticipatie? Door de vergrijzing van de Nederlandse bevolking neemt het percentage inactieven toe, hetgeen tot oververhitting van de arbeidsmarkt, hogere looneisen en prijsinflatie kan leiden. Om deze ontwikkeling tegen te gaan, wil men de pensioenleeftijd verhogen. Maar het risico bestaat dat daardoor vooral meer werklozen, arbeidsongeschikten en bijstandstrekkers gegenereerd zullen worden. Economisch columnist Frank Kalshoven heeft een beter idee (Vrij Nederland 8/1/2011): stroomlijn de school- en studieloopbaan van jongeren, zodat ze eerder voor de arbeidsmarkt beschikbaar komen. Ik noem in dit verband enige beleidslijnen die voor een kritische arbeidsmarkt-effectrapportage in aanmerking komen. Laten we beginnen met de 3000 euro collegegeldtoeslag voor langstudeerders.

1. Postsecundair onderwijs:

1.1 Collegegeldtoeslag voor langstudeerders in het hoger onderwijs en afschaffing van de prestatiebeurs in de masterfase: zullen studenten daardoor gestimuleerd worden om sneller een diploma te halen en sneller hun intree te doen op de arbeidsmarkt, of zal dit per saldo ertoe leiden dat de gemiddelde student langer studeert ten gevolge van baantjes naast hun (duurder geworden!) studie? En in hoeverre worden de gediplomeerden uit het MBO van de arbeidsmarkt verdrongen door de toevloed van werkstudenten uit het HBO en WO?

1.2 Invoering van honourstrajecten voor excellente studenten en buitenlandse studietrajecten: in hoeverre zal dat ertoe leiden dat studenten gemiddeld méér studievertraging oplopen en dus later beschikbaar komen voor de arbeidsmarkt?

1.3 Strengere selectie in de propedeuse: leiden de strengere criteria voor het Bindend Studieadvies ertoe dat ongeschikte studenten sneller omzwaaien en dat geschikte studenten sneller studeren en dus eerder voor de arbeidsmarkt beschikbaar komen, of maakt deze strenge selectie dat ook 'potentieel geschikte' studenten tot omzwaaien gedwongen worden en ten gevolge daarvan extra studievertraging oplopen?

1.4 Harde knip tussen bachelor- en masterfase: zullen studenten daardoor eerder hun masterdiploma halen, of zal de gemiddelde student ten gevolge van de wachttijd na het bachelordiploma per saldo extra studievertraging oplopen?

1.5 Competentiegericht opleiden (CGO) en lange stages in het MBO en HBO: in hoeverre is het wenselijk dat alle beoogde extra leerresultaten in het kader van de opleiding worden opgedaan? Kan de gemiddelde studieduur bekort worden als we sommige CGO-leerdoelen schrappen en deze overhevelen naar de eerste fase van de beroepsloopbaan? En in hoeverre worden de gediplomeerden uit het MBO door goedkope stagiairs van de arbeidsmarkt verdrongen?

2. Primair en secundair onderwijs:

2.1 Invoering van vroeg vreemdetalenonderwijs in het PO: moeten we vrezen dat leerlingen hun taalachterstand in het Standaardnederlands minder snel inlopen als ze 15% van hun schooltijd worden ondergedompeld in een Engelse taalomgeving? Zullen ze daardoor vertraging oplopen in hun latere schoolloopbaan?

2.2 Invoering van de verplichte Eindtoets Basisonderwijs: moeten we vasthouden aan het uitgangspunt dat leerlingen in principe niet langer dan acht jaar in het basisonderwijs verblijven of kunnen we beter een afsluitend PO-eindexamen invoeren, opdat leerlingen hun taal- en rekenachterstand in 'groep 9' inlopen en hun secundaire schoolloopbaan zonder zittenblijven en stapelen kunnen vervolgen?

2.3 Maatschappelijke stages (MS): moeten we de studielast in het secundair onderwijs verhogen met een voor iedere leerling verplichte maatschappelijke stage, ook als leerlingen daardoor een groter risico op zittenblijven lopen? Zo ja, moeten we de MS-regeling niet verruimen, zodat leerlingen ook via betaalde baantjes of via mantelzorg aan hun MS-verplichtingen kunnen voldoen? En is het echt nodig dat aan VMBO-leerlingen een MS-verplichting wordt opgelegd als ze daarnaast ook beroepsoriënterende stages lopen?

2.4 Honoursprogramma's in het secundair onderwijs: moeten we toestaan dat steeds meer leerlingen in verzwaarde programma's instromen (gymnasium, technasium, tweetalig onderwijs), ook al blijken ze zo'n programma niet in de cursusduur te kunnen voltooien? Kunnen deze scholen een jaar winnen door zittenblijvers naar een regulier (niet-verzwaard) programma te verwijzen?

2.5 Verzwaring van de eindexameneisen in het secundair onderwijs: maken die zwaardere eisen dat jongeren gemiddeld later voor de arbeidsmarkt beschikbaar komen?

Wes Holleman

weblog onderwijs 7-1-2011

<http://www.onderwijsethiek.nl>